

Bolesław, nieistniejąca osada Stary Ujków, XVI-XX w.

1. Kategoria

Osadnictwo, osada nieistniejąca

2. Położenie administracyjne

gm. Bolesław, pow. olkuski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.28616 19.48462

4. Kod w dokumentacji

Boleslaw-11-2

5. Data weryfikacji terenowej

5 maja 2016 r.

Jeden z budynków na terenie osady

6. Opis

Stary Ujków znajduje się około 1,3 km na południe od Bolesławia. Wieś powstała w wieku XVI, choć samej nazwy używano wcześniej na określenie tutejszych stawów, przy których działały płuczki galeny (rudę ołowiu). W połowie XVI stulecia na terenie Ujkowa funkcjonowało już kilkadziesiąt kopalń należących do bogatych rodzin z Olkusza i Krakowa. Intensywne prace górnicze zaczęły z czasem zagrażać samej osadzie. Pierwsze wysiedlenia miały miejsce w roku 1870, kiedy część mieszkańców wraz z sołtysem Tomaszem Rudawskim została przeniesiona z rozpadających się domów do sąsiednich miejscowości – Bolesławia, Lasek i Małobądza*.

Ostateczny kres istnienia Starego Ujkowa nastąpił po drugiej wojnie światowej wraz z powstaniem i rozwojem Zakładów Górniczo-Hutniczych Bolesław. W latach pięćdziesiątych *na terenie Ujkowa Nowego znajdował się szyb Stanisław. Rudę z tego miejsca przetapiano w Bolesławiu. Kopalnia stosowała system wydobywania na zawał, który był tańszy lecz niosący wiele szkód. Przez ładunki, które odpalane były na powierzchni zapadały się hektary gruntu. - To przypominało trzęsienie ziemi. Szyby pękały, cały dom się trząsał - wspomina ze zdenerwowaniem pani Zofia Jochymek, dawna mieszkanka Ujkowa Starego***. Rozpoczęta w latach siedemdziesiątych akcja wysiedleń doprowadziła w ciągu kilku lat do wyludnienia miejscowości. *Kopalnia wykupywała od ludzi domy i gospodarstwa. W zamian wypłacała odszkodowania, za które można było kupić sobie działkę i wybudować dom. Niektórzy otrzymali mieszkania w blokach w Bolesławiu lub Bukownie. Ludzie Ci zaczęli życie od nowa...***

Obecnie (2016) większą część nieistniejącej miejscowości porasta las oraz krzewy, wśród których odnaleźć można ruiny domostw i zabudowań gospodarczych. Idąc do Ujowa z Bolesławia ulicą Parkową mija się po drodze ruiny kaplicy z przełomu XIX i XX wieku, a potem duży, metalowy krzyż, stojący niegdyś w samym centrum miejscowości. Jeszcze dalej, na południowym krańcu osady stoi malownicza kapliczka, przy której pewien śmiałek miał podobno kiedyś odnaleźć skarb.

W 2013 roku opuszczona miejscowość odżyła jeszcze raz, tym razem w charakterze przestrzeni artystycznej. Było to możliwe za sprawą studentki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Martyny Doroty Tylki, która wykorzystała sceneryę Starego Ujkowa w swoim projekcie *Droga*. Pozostałością po tej inicjatywie są między innymi umieszczone w kilku miejscach tabliczki z kodami QR oraz dostępny w internecie materiał filmowy***.

7. Uwagi

8. Źródła i materiały

* Olgerd Dziechciarz, *Przewodnik po ziemi olkuskiej, Tom II, cz. 2, Gminy Bolesław, Bukowno, Sławków*. Agencja PRomocji OK, Olkusz 2001, s. 83-85. Patrz także: Olgerd Dziechciarz, *Ujków Stary*, w: *Przegląd Olkuski*, 15 lipiec 2016, wydanie

internetowe: <http://przeglad.olkuski.pl/index.php/artykuly/kultura/historia-i-tradycja-regionu/szkice-o-ziemi-olkuskiej/14304-ujkow-stary>, dost. 13.09.2016.

** Aneta Kluczevska, *Ujków Stary - wieś, której nie ma*, artykuł online na stronie Wiadomości24.pl, http://www.wiadomosci24.pl/artykul/ujkow_stary_wies_ktojej_nie_ma_77270.html, dost. 13.09.2016.

*** Martyna Dorota Tylka, *Droga. Praca dyplomowa, Wydział Intermediów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie*, promotor prof. ASP, dr hab. Grzegorz Biliński, 2013. Strona projektu: <http://www.roadt.net/#!/1/c1xfq>, dost. 7.06.2016.

9. Dodatkowe fotografie obiektu